

Til lovforslag nr. L 150. Tillægsbetænkning afgivet af Retsudvalget den 23. maj 1990

Tillægsbetænkning

over

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven

(Dommeres habilitet, SSP-samarbejdet og advokatselskaber m.v.)

Udvalget har, efter at lovforslaget ved 2. behandling blev henvist til fornyet udvalgsbehandling, behandlet dette i et møde og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren.

Udvalget har herunder modtaget en skriftlig henvendelse fra Landsorganisationen i Danmark (LO).

Et af udvalget stillet spørgsmål vedrørende lovforslaget og justitsministerens besvarelse heraf, der er indgået i udvalgsarbejdet, er optrykt som bilag til tillægsbetænkningen.

Som bilag til tillægsbetænkningen er endvidere optrykt den række af henvendelser, som udvalget under sit arbejde med lovforslaget har modtaget vedrørende interesseorganisationer, foreninger m.fl.s ret til at yde deres medlemmer advokatbistand. Ligeledes er som bilag optrykt en henvendelse fra Dansk Socialrådgiverforening sammen med socialministerens kommentar hertil og de spørgsmål, udvalget har stillet justitsministeren i forbindelse hermed, sammen med dennes svar.

Der er af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Det Konservative Folkepartis, Venstres, Fremskridtspartiets, Det Radikale Venstres, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (Socialdemokratiets og Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*, men kan stemme for det stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (SF), tiltrådt af et *mindretal* (S):

Til § 1

1) Nr. 7 udgår.

Bemærkninger

Til nr. 1

Under udvalgsarbejdet er det fra justitsministeren oplyst, at drøftelserne om familien kan gå i gang, uden at det skal konstateres, at forældrene ikke vil samarbejde.

Regeringspartierne samt Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti har alle som politisk opfattelse, at familien er det centrale i løsningen af sociale problemer. Der er i socialpolitikken, som den formuleres af regeringen, en almindelig afstandtagen fra, at systemerne »glemmer« familien.

SSP-forslaget tager netop sigte på, at SSP-samarbejdet udskyder forældrene i det sociale arbejde. Det ændringsforslag tilgodeser således et bredt flertals familiepolitiske synspunkter.

Grethe Fenger Møller (KF) fmd. Fischer (KF) Helge Adam Møller (KF) Bjørn Elmquist (V)
Inge Dahl-Sørensen (V) Knud Lind (FP) Kirsten Lee (RV) Nør Christensen (CD)
Inger Stilling Pedersen (KRF) Erling Christensen (S) Ole Espersen (S) Søren Hansen (S)
Torben Lund (S) Lissa Mathiasen (S) Carsten Andersen (SF) Leif Hermann (SF)
Ebba Strange (SF) nfm.

Bilag 1

Nogle af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes besvarelse heraf

Spørgsmål 71:

Det bedes oplyst, om der er forskel i indholdet af besvarelserne på heholdsvis L 150 – bilag 62 og alm. del – bilag 453.

Svar:

Det kan oplyses, at besvarelserne af spørgsmål 237 (alm. del – bilag 453) er en udbygning af besvarelserne af spørgsmål 66 (L 150 – bilag 62).

Spørgsmål 72:

Vil en organisation eller forening m.v. kunne indgå som mandatar for et medlem i en sag, der berører den pågældende organisations eller forenings interesseområde, såfremt sagen ikke er af principiel eller væsentlig betydning for den pågældende forening?

Svar:

Som det fremgår af besvarelserne af spørgsmål 66 og 237, skal en sag, der falder ind under mandatarordningen, ligge inden for organisationens eller foreningens interesseområde. I besvarelserne af spørgsmål 66 er som et *eksempel* herpå nævnt en sag, som drejer sig om et principielt ansættelsesretligt spørgsmål, der har væsentlig betydning også for organisationen.

Det kan endvidere oplyses, at mandatarordningen således ikke vil kunne benyttes i et tilfælde, hvor der reelt vil være tale om en omgåelse af de foreslåede regler, idet retssagen alene berører et enkeltmedlems forhold uden for organisationens eller foreningens interesseområde ifølge vedtægterne eller lignende.

Spørgsmål 73:

Er de ønsker, der er fremsat fra bl.a. Håndværksrådet og Dansk Arbejdsgiverforening, imødekommet ved ministerens besvarelse af spørgsmål 237?

Svar:

I henvendelsen fra Håndværksrådet (L 150 – bilag 64) er det ikke nærmere angivet, hvilke typer af retssager Håndværksrådet ønsker at kunne føre for sine medlemmer.

Det er derfor ikke muligt for Justitsministeriet at udtale sig om, hvorvidt den i besvarelserne af spørgsmål 66 og 237 nævnte mandatarordning i fuldt tilstrækkeligt omfang vil opfylde Håndværksrådets behov, eller om foreningen ønsker at føre retssager for sine medlemmer vedrørende spørgsmål, der ligger uden for Håndværksrådets interesseområde.

I henvendelsen fra Dansk Arbejdsgiverforening (L 150 – bilag 22) er det angivet, at foreningen ønsker at kunne føre retssager vedrørende arbejdsmarkedsretlige spørgsmål.

På denne baggrund er det Justitsministeriets vurdering, at mandatarordningen imødekommer Arbejdsgiverforeningens ønsker om at kunne føre retssager for sine medlemmer.

Spørgsmål 74:

Udvalget udbeder sig teknisk bistand til udarbejdelse af et ændringsforslag til lovforslaget, der imødekommer de ønsker, der er fremsat af Håndværksrådet m.fl., og som indebærer, at der lovgives om foreningernes ret til at yde advokatbistand gennem selve lovteksten og ikke gennem lovforslagets bemærkninger m.v.

Svar:

I en del af de henvendelser, der er modtaget fra de forskellige organisationer og foreninger m.v., er det område, hvor man ønsker at kunne føre sager for sine medlemmer, enten ikke nærmere præciseret eller angivet uden begrænsninger. Dette gælder således henvendelserne fra De Danske Landboforeninger og Danske Husmandsforeninger (L 150 - bilag 14 og 23).

Skal en bestemmelse udformes på dette grundlag, vil anvendelsesområdet skulle angives uden nærmere begrænsninger og også omfatte sager, der falder uden for mandatarordningen og f.eks. vedrører arve- og ægteskabs-spørgsmål.

En sådan bestemmelse vil f.eks. kunne ind sættes som 3. pkt. i den foreslåede § 124, stk. 1, og affattes således:

»Uanset 1. og 2. pkt. må advokater, der er ansat i foreninger, interesseorganisationer og lignende, udøve advokatvirksomhed for medlemmerne af den pågældende forening m.v.«

Det bemærkes, at en sådan bestemmelse vil indebære, at de betingelser, der opstilles for advokatselskaber om uafhængighed med hensyn til ejerforhold, ledelsesforhold m.v., i strid med hele formålet med lovgivningen, ikke vil gælde for advokatvirksomhed, der udøves i foreningsregi af ansatte advokater.

Det bemærkes endvidere, at der efter Justitsministeriets opfattelse ikke er behov for i selve lovtæksten at fastsætte bestemmelser om den beskrevne mandatarordning, der heller ikke hidtil har været nærmere lovreguleret ud over de almindelige regler i retsplejelovens § 131 og § 260, stk. 2.

Spørgsmål 238:

Idet der henvises til den under L 150 – bilag 72 omdelte kommentar fra socialministeren til henvendelsen af 8. marts 1990 fra Dansk Socialrådgiverforening (L 150 – bilag 9), bedes det

oplyst, om ministeren er enig med socialministeren i dennes udtalelse.

Svar:

I den i spørgsmålet nævnte kommentar anfører socialministeren blandt andet følgende:

»Hvad angår Dansk Socialrådgiverforenings fastholdelse af, at udveksling af personoplysninger i SSP-regi kun må ske under iagttagelse af samtykkeregler, finder jeg imidlertid, at hvor indhentelse af samtykke er en umulighed, skal det være muligt at gøre en indsats for et stærkt truet barn eller en ung ved undtagelsesvis at indhente de oplysninger fra andre myndigheder, som i den givne situation vil være absolut nødvendige for at gøre en samlet indsats på det bedst mulige grundlag.

En opbremsning her vil virke særdeles uheldig for den igangværende udvikling af det tværfaglige samarbejde i overensstemmelse med bistandslovens principper.«

Jeg er enig med socialministeren i, at der i den nævnte situation vil være behov for i medfør af de foreslåede bestemmelser i retsplejelovens § 115 b at videregive oplysninger uden samtykke fra den oplysningerne angår. De foreslåede bestemmelser giver også mulighed for i andre tilfælde at videregive oplysninger uden samtykke, når det sker for at varetage barnets tarv. Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål nr. 6, 7 18 og 45 vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Dommeres habilitet, SSP-samarbejdet og advokatselskaber m.v.) (L 150 - bilag 38).

Bilag 2

Dansk Socialrådgiverforening
Den 8. marts 1990

Folketingets Retsudvalg

Til orientering

Dansk Socialrådgiverforening har hermed fornøjelsen at fremsende til orientering vores udtalelse vedrørende justitsministerens lovforslag til ændring af retsplejeloven (L 150).

Med venlig hilsen

Kurt Eriksen
formand

/ Anne Jepsen
sekretær

Dansk Socialrådgiverforening
Den 8. marts 1990

Justitsministeriet

Udtalelse vedrørende justitsministerens lovforslag til ændring af retsplejeloven (L 150)

Dansk Socialrådgiverforening har med glæde modtaget Justitsministeriets anmodning om en udtalelse vedrørende L 150. Vi vil i det følgende udelukkende koncentrere os om de elementer i lovforslaget, som vedrører SSP-samarbejdet (§ 115).

Dansk Socialrådgiverforening opfatter justitsministerens forslag som udtryk for et ønske om, via en tilføjelse til retsplejeloven – på et begrænset, men vigtigt område – at ændre – »opbløde« – forvaltningslovens videregivelsesregler vedrørende personoplysninger, jf. forvaltningslovens § 28.

»Opblødningen« går ud på:

- at det fastslås, at oplysninger vedrørende enkeltpersoners rent private forhold *kan* udveksles i SSP-regi, og
- at denne udveksling af personoplysninger kan foregå *uden* forudgående indhentning af barnets og/eller forældrenes *samtykke*.

Baggrunden for forslaget angives at være:

- at der skulle være opstået tvivl om, i hvor vid udstrækning personoplysninger kan udveksles, og
- at en naturlig udvikling af SSP-arbejdets indhold bremses, medmindre de foreslåede »opblødninger« gennemføres.

Socialrådgiverforeningen er imod den foreslåede ændring af retsplejeloven. Det er vi af såvel principielle som konkrete, socialfaglige årsager.

Hvad bør SSP være?

DS anerkender SSP som et tværfagligt og tværsektorielt samvirke med kriminalitetsforebyggende formål. SSP er én af flere sådanne

samarbejdsformer, som socialrådgiverne i de primærkommunale socialforvaltninger indgår i. Det er DS' opfattelse, at SSP-samarbejdet bør rette sig mod generel kriminalitetsforebyggelse og speciel kriminalitetsforebyggelse rettede sig mod bestemte områder eller befolkningsudsnit/grupper, som er særligt kriminalitetstruede (det primære og det sekundære forebyggelsesplan).

Forebyggelsesindsatsen på det tertiære plan, der dels retter sig mod enkeltpersoner, dels er svært adskilleligt fra behandlingsarbejde (i modsætning til forebyggelse) bør derimod ikke i almindelighed være genstand for SSP-indsats.

Vi er i DS dog enig i, at der i klart definerede enkeltsituationer som led i forebyggende aktiviteter vil kunne opstå et behov for udveksling af personoplysninger i SSP-regi. Dette bør imidlertid altid ske under anvendelse af samtykkereglerne.

Hvorfor dog det?

Fordi offentlige myndigheders handlen bag om ryggen og hen over hovedet på den berørte borger dels er uetisk, dels erfaringsmæssigt kontraindicerer et positivt og varigt resultat.

Dansk Socialrådgiverforening ønsker det sociale arbejde baseret på et grundlag, der kan samles under begreberne: inddragelse, respekt og fortrolighedsret. Da SSP-samarbejdet som nævnt kun er ét af flere tværfaglige og tværsektorielle fora, som socialrådgiverne i de primærkommunale socialforvaltninger indgår i, eksisterer der en fare for, at udveksling i SSP-regi af rent private personoplysninger uden samtykke

generelt forringer socialforvaltningernes klientforhold.

Ansvar for det offentliges sociale indsats bør fortsat entydigt være den primærkommunale sociale sektors. Socialrådgiverforeningen erkender, at der over år og dag har kunnet rettes kritik af de sociale forvaltningers indsats på det tertiære plan, det personorienterede behandlingsplan. Dette forhold bør imidlertid ikke føre til krav om, at løsningen af opgaverne i stedet skal finde sted i SSP-samarbejdets regi og med den foreslåede regellempele til følge. I stedet bør der såvel fagligt som socialpolitisk ske en præcisering og prioritering af opgaveløsningen i de sociale forvaltninger. Socialrådgiverne dér har både erfaringen og ekspertisen, som løsningen af disse opgaver forudsætter – men det kniber med ressourcerne!

Hvad kunne man gøre?

Hvis der, som fremført, råder tvivl om, under hvilke konditioner der i SSP-regi kan udveksles personoplysninger, bør denne tvivl bortvejes på basis af de ovenfor nævnte etiske principper og med udgangspunkt i forvaltningslovens regler.

Såfremt politiet på sin side savner legal mulighed for at underrette socialforvaltningerne om bestemte personers kriminelle eller formodet kriminelle handlinger, bør dette kunne afhjælpes gennem præcisering af retsplejelovens § 752 og bistandslovens §§ 17 og 19, hvorefter forvaltningens indsats bør udøves på baggrund af forvaltningslovens regler og de etiske principper for udførelse af socialt arbejde med enkeltpersoner.

Med venlig hilsen

Kurt Eriksen
formand

Bilag 3**Socialministerens kommentar til udtalelsen af 8. marts 1990 fra Dansk Socialrådgiverforening**

Socialministeriet
København, den 2. maj 1990

Folketingets Socialudvalg

Under henvisning til Socialudvalgets skrivelse af 4. april 1990 (B 52- bil. 11) har jeg følgende kommentarer til en udtalelse af 8. marts 1990 fra Dansk Socialrådgiverforening vedrørende forslag til folketingsbeslutning om SSP-samarbejde:

Jeg er enig med Dansk Socialrådgiverforening i, at SSP-samarbejdet principielt bør rettes mod en generel forebyggelse af kriminaliteten som et led i det forebyggende arbejde f.eks. over for grupper, som er særlig kriminalitets-truede.

Hvad angår Dansk Socialrådgiverforenings fastholdelse af, at udveksling af personoplysninger i SSP-regi kun må ske under iagttagelse af samtykkeregler, finder jeg imidlertid, at hvor indhentelse af samtykke er en umulighed, skal det være muligt at gøre en indsats for et stærkt truet barn eller en ung ved undtagelsesvis at indhente de oplysninger fra andre myndigheder, som i den givne situation vil være absolut

nødvendige for at gøre en samlet indsats på det bedt mulige grundlag.

En opbremsning her vil virke særdeles uheldig for den igangværende udvikling af det tværfaglige samarbejde i overensstemmelse med bistandslovens principper.

Vedrørende Dansk Socialrådgiverforenings forslag om en præcisering af bistandslovens § 17 henvises til, at dette allerede er sket i forbindelse med udsendelse af vejledning af 11. december 1989 om tavshedspligt, videregivelse og indhentelse af fortrolige oplysninger m.v. inden for den sociale lovgivning, afsnit VI, pkt. 4, hvorefter bistandslovens § 17 kun bør bruges af den sociale myndighed, når det har vist sig umuligt at opnå samtykke og det samtidig skønnes, at oplysningerne er absolut nødvendige. Et manglende samtykke bør altså ikke automatisk føre til, at disse bestemmelser tages i anvendelse.

Jeg finder derimod ikke, at der er behov for præcisering af bistandslovens § 19.

Aase Olesen

/ Birthe Frederiksen

Bilag 4

Landsorganisationen i Danmark
Den 21. maj 1990

Folketingets Retsudvalg

Vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven (dommeres habilitet, SSP-samarbejdet og advokatselskaber m.v.)

Landsorganisationen i Danmark er blevet bekendt med, at ovennævnte lovforslag (lovforslag nr. L 150, fremsat den 17. januar 1990) vil medføre indskrænkninger i organisationsansatte advokaters mulighed for at føre sager ved de almindelige domstole.

Det skal i den forbindelse oplyses, at selv om fagbevægelsen i dag hovedsagelig kun anvender ansatte advokater i Arbejdsretten, finder

Landsorganisationen i Danmark en begrænsning af organisationers muligheder uheldig.

Landsorganisationen i Danmark skal på den baggrund opfordre Folketingets Retsudvalg til at sikre, at lovændringen ikke medfører indskrænkninger i organisationerne på arbejdsmarkedets muligheder for at yde medlemmerne juridisk bistand ved anvendelse af ansatte advokater.

P. f. v.

Erik Hemmingsen

/ Finn Sørensen

Håndværksrådet
Den 17. maj 1990

Til Folketingets Retsudvalg

Håndværksrådet har med undren gennemlæst justitsministerens forslag til ændring af retsplejelovens § 124 om advokatvirksomhed, herunder især om begrænsningen i den personkreds, der fremover skal være berettiget til at drive advokatvirksomhed.

Håndværksrådet skal til lovforslaget knytte følgende bemærkninger:

På det juridiske område og især blandt advokater udvikles der i lighed med andre fag specialer og ekspertområder, hvilket tydeligt ses inden for faglige organisationer og brancheorganisationer, hvis ansatte jurister og advokater med tiden opnår en høj specialisering inden for organisationens hovedområder.

Denne juridiske specialviden, der skabes i organisationerne, udvikles gennem den juridiske rådgivning, som organisationerne gennem årene yder medlemmerne sammenholdt med en tæt opfølgning af det lovgivningsarbejde, der foregår inden for områderne, suppleret med myndighedsforhandling, kursusvirksomhed, foredragsvirksomhed med meget mere.

Det af justitsministeren fremsatte forslag til ændring af retsplejelovens § 124 vil, hvis det gennemføres, efter Håndværksrådets opfattelse betyde, at den ekspertise, som bl.a. er opsamlet i organisationerne, ikke længere vil kunne anvendes af disse til gavn for organisationernes enkeltmedlemmer.

Det er efter Håndværksrådets bedste formening procesbesparende og samfundsnyttigt, at organisationerne kan rådgive medlemmerne i retslige spørgsmål og tvister inden for de fag-

områder, som organisationerne beskæftiger sig med.

I forlængelse af den juridiske rådgivning og bistand, som organisationerne traditionelt har bistået medlemmerne med, er det naturligt, at der også er mulighed for, at organisationernes ansatte advokater kan videreføre sager for medlemmerne ved domstolene, såfremt en tvist ikke kan løses uden retssag.

At afbryde et rådgivningsforløb og en juridisk bistand for af fagpolitiske grunde at tvinge en borger til at søge ekstern advokatbistand må nødvendigvis opleves både fordyrende og besværligt af den person, der i første omgang har henvendt sig til sin faglige organisation eller sin brancheorganisation om juridisk bistand.

For så vidt angår de bemærkninger, der af justitsministeren er tilknyttet lovforslaget om advokaters uafhængighed og loyal varetagelse af klientens interesser, skal Håndværksrådet især understrege, at de i organisationerne ansatte advokater er underlagt Advokatrådets etiske regler, og disse advokater er derfor forpligtet til at varetage klienternes interesser på nøjagtig samme måde som selvstændigt praktiserende advokater.

Der er intet, der tyder på, at organisationernes ansatte advokater ikke gennem årene har opfyldt denne forpligtelse.

På den baggrund skal Håndværksrådet opfordre Retsudvalget til efter endnu en overvejelse af indholdet i lovforslaget at ændre dette, således at juridisk bistand også fremover kan udøves af advokater ansat i faglige organisationer og brancheorganisationer.

Med venlig hilsen
Lars Jørgen Nielsen

Dansk Arbejdsgiverforening
Den 17. maj 1990

Folketingets Retsudvalg

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven

Som meddelt Retsudvalget ved vor henvendelse af 30. marts 1990 er det Dansk Arbejdsgiverforenings opfattelse, at lovforslagets bemærkninger kan give anledning til at betvivle, om organisationsansatte advokater kan fortsætte den bistand, de igennem de sidste 10-20 år har ydet deres medlemmer.

Dette må Dansk Arbejdsgiverforening tage som udtryk for, at lovforslaget kan virke som en begrænsning i friheden til at udøve advokatvirksomhed.

For at søge denne tvivl afklaret opfordres Retsudvalget til at stille følgende spørgsmål til justitsministeren:

1. Kan lovforslagets bemærkninger medføre en begrænsning i ansatte advokaters erhvervsudøvelse?
2. Medfører lovforslagets bemærkninger en begrænsning i den fri konkurrence mellem advokater?
3. Indebærer lovforslaget en begrænsning for foreningsmedlemmer i at søge advokatbistand, hvor denne ønskes og af medlemmerne skønnes bedst kvalificeret?

Med venlig hilsen
Dansk Arbejdsgiverforening
Henrik Uldal

Bilag 7

Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd
Den 8. maj 1990

Folketingets Retsudvalg

**Vedrørende lovforslag nr. L 150:
Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Dommeres habilitet, SSP-samarbejdet og advokatselskaber m.v.)**

Efter en gennemgang af bestemmelserne om advokatselskaber i det fremsatte forslag til ændring af retsplejeloven finder FTF anledning til at gøre Retsudvalget opmærksom på, at lovforslaget utilsigtet kan få en afgørende uheldig betydning for FTF og FTF's medlemsorganisationer.

På side 14 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget gennemgås de efter lovforslaget gældende betingelser for, at en advokat ansat hos en forening kan yde juridisk bistand over for foreningens medlemmer i form af juridisk rådgivning og vejledning, samt i tilknytning hertil føre sager for administrative eller dømmende myndigheder for medlemmerne.

Bemærkningerne vedrørende foreningsansatte advokaters virksomhed er efter FTF's opfattelse udformet på en sådan måde, at der kan skabes tvivl og uklarhed om, hvorvidt FTF og FTF's medlemsorganisationer kan fortsætte med den juridiske bistand, som man i mange år har ydet over for medlemsorganisationerne og disses medlemmer.

Efter FTF's opfattelse er lovforslagets sigte, efter bemærkningerne, at fastlægge under hvil-

ke betingelser et selskab må udøve advokatvirksomhed.

FTF finder det derfor uheldigt, når lovforslagets bemærkninger giver anledning til tvivl om rækkevidden af disse betingelser. Dette gælder ikke mindst, hvis begrænsningerne derved unødigt kommer til at omfatte områder, der naturligvis ikke burde være omfattet heraf.

FTF finder det således for vidtgående og unødvendigt, hvis de retssikkerhedssynspunkter, der ligger til grund for de opstillede betingelser, samtidigt forhindrer organisationer som FTF og FTS's medlemsorganisationer i fortsat at yde den juridiske rådgivning og bistand, herunder førelse af sager ved de almindelige domstole, som ligger inden for organisationernes virkeområde.

FTF skal på den baggrund opfordre Folketingets Retsudvalg til at præcisere, at lovforslaget ikke berører de retshjælpsordninger, der er etableret af arbejdsmarkedets organisationer som et accessorium til organisationernes øvrige serviceydelser over for medlemmerne, og som er afgrænset til advokatvirksomhed i sager om arbejdsmarkedsspørgsmål, der kan henregnes til organisationernes naturlige virke.

Med venlig hilsen

Peder Vesterbæk
sekretær

Skandinavisk Holding A/S
Den 27. april 1990

Folketingets Retsudvalg

Kommentarer til lovforslag nr. L 150/1989-90 bl.a. om § 124 i retsplejeloven om udøvelse af advokatvirksomhed

Forslaget har uhensigtsmæssige konsekvenser og bør ændres som foreslået sidst i denne kommentar.

Forslaget indebærer ikke nogen ændringer i retten til at drive advokatvirksomhed som enkeltmandsvirksomhed eller i et fællesskab af advokater.

Nyskabelsen består i, at der fremtidig bliver mulighed for at udøve advokatvirksomhed også gennem et aktie- eller anpartsselskab. Selskabet skal dog have en særlig form. Selskabet skal have som sit eneste formål at drive advokatvirksomhed, og ordet advokat skal indgå i selskabsbetegnelsen.

Forslaget kan ikke bedømmes sagligt uden at blive sammenholdt med det forslag til ny § 18 a i klientkontovedtægten, som Advokatrådet ønsker indført og har bedt Justitsministeriet om at godkende.

Begge forslag tilsigter umiddelbart at imødekomme nogle praktiske behov for at drive advokatvirksomhed i selskabsform respektive sikre klienternes midler imod misbrug. *Men* som det fremgår af bemærkningerne til begge forslag, har de også en anden virkning, som er helt og holdent erhvervspolitisk, nemlig at sikre udkommet for de advokater, typisk praktiserende i mindre provinsbyer, som er afhængige af skødesager og derfor vil have hindret, at advokater ansat i landboforeninger eller hos ejendoms-mæglerselskaber tager sagerne fra dem.

Der er vist ingen, heller ikke i Advokatrådet, der vil dæmme op for tendensen i ind- og udland i retning af, at industri- og handelsvirksomheder etablerer intern juridisk rådgivning og service.

Problemet er imidlertid, at de to forslag efter deres ordlyd faktisk etablerer hindringer for, at advokater i industrien kan udøve deres nuværende arbejde på ordentlig og betryggende advokatvis. Det er ikke åbenbart, hvorfor solidaritet inden for advokatbranchen skal have lov til at skabe snærende bånd for erhvervslivet i øvrigt.

Det bør også påpeges, at når virksomheder i ind- og udland i stigende udstrækning etablerer intern, juridisk service, er det for at dække et reelt behov. Det er urimeligt – og vel EF-retsstridigt – at stille danske virksomheder ringere end deres konkurrenter i lande som England, Tyskland og USA m.fl., hvor retstilstanden *ikke* svarer til forslagets.

Hvad angår forslagene til ny retsplejelovs § 124, stk. 1, og ny § 18 a i klientkontovedtægten, er det ikke så meget selve ordlyden som bemærkningerne, der skaber uheldige virkninger. Derfor må der skabes fortolkningsbidrag, der klarlægger rækkevidden af bestemmelserne, og allerhelst bør rækkevidden kunne læses direkte af reglerne.

Det praktiske spørgsmål er, hvad den nye retsplejelovs § 124 betyder for de tilfælde, hvor advokater er ansat i almindelige, erhvervsdrivende selskaber og giver juridisk vejledning til det ansættende selskab og dets koncernforbundne selskaber og måske af og til personligt til direktørerne og andre medarbejdere samt muligvis efter nærmere aftale også til private klienter.

Indledningsvis kan man fastslå, at der i hvert fald i én situation *ikke* er noget problem: den ansatte advokat kan lovligt i relation til både

retsplejelovens § 124 og klientkontovedtægten tilbyde advokatassistance på helt sædvanlige vilkår til sine private klienter. Helt problemfrit er det dog kun, hvis han gør det uden for arbejdspladsen, jf. om finansiering af advokatvirksomheden nedenfor, side 7 nederst.

Situationen ændrer sig imidlertid, hvis den ansatte advokat yder advokatbistand til sine kolleger i koncernen for slet ikke at tale om sine foresatte eller koncernens selskaber. Derved opstår et problem dels for advokaten personlig, dels for det selskab, hvori han er ansat.

Advokatens personlige problem skyldes det forslag, som Advokatrådet har sendt Justitsministeriet om ny formulering af § 18 a i klientkontovedtægten. Forslaget lyder som følger:

»Denne vedtægt gælder ikke for ansatte advokater i selskaber og foreninger. Dog gælder vedtægtens bestemmelser i det omfang, en sådan advokat ved siden af sit ansættelsesforhold driver uafhængig og selvstændig advokatvirksomhed.«

Udtrykket »uafhængig og selvstændig advokatvirksomhed« i den nye § 18 a er temmelig vagt og ubestemmeligt. Det er imidlertid Advokatrådets opfattelse, at den ansatte advokat ikke er uafhængig og selvstændig, når han rådgiver selskabet selv eller sine chefer.

Hvis domstolene giver Advokatrådet medhold i denne fortolkning, er konsekvensen, at den ansatte advokat ikke kan hjælpe sine foresatte (muligvis heller ikke andre ansatte), det ansættende selskab og dets koncernforbundne selskaber i den udstrækning, arbejdet vil indebære, at han kommer i besiddelse af midler, der ellers skulle behandles som klientkontomidler.

§ 18 a siger, at vedtægten ikke gælder i disse situationer. Det betyder naturligvis ikke, at advokaten kan lade hånt om bestemmelserne, men at han slet ikke må få sådanne midler i hænde. Tankegangen bag forslaget virker ikke klar endsige overbevisende. Det er overhovedet ikke i nogen klienters interesse, at deres rådgivere ikke bør ekspedere f.eks. stempelgebyrer eller i øvrigt befatte sig med pengestrømmen og ikke er underkastet klientkontoreglerne, hvis det alligevel sker.

Klientkontobestemmelsen burde ikke være bestemt af erhvervspolitiske hensyn, men af hensyn til klienternes sikkerhed. Ordlyden burde derfor være nærmest modsat af, hvad Advokatrådet har foreslået, jf. forslaget til alternativ formulering sidst i dette brev.

Hvad angår lovforslaget om retsplejelovens § 124 og bemærkningerne til det, skaber det som sagt også et problem for de selskaber (bortset fra de nye, egentlige advokatselskaber) og andre juridiske personer, der ansætter advokater eller andre til at udføre juridisk arbejde. Det vil være ulovligt, hvis udførelsen af det juridiske arbejde indebærer, at den juridiske person selv må anses for at udøve advokatvirksomhed.

Umiddelbart virker det kun positivt, at lovforslaget vil åbne mulighed for at drive advokatvirksomhed i selskabsform.

Helt så uskyldigt er lovforslaget dog ikke, i hvert fald ikke ifølge kommentarerne til det. Bemærkningerne til lovforslaget indeholder nemlig nogle definitioner på, hvad det vil sige at drive eller udøve advokatvirksomhed. Det har der ikke hidtil foreligget noget autoritativt om i denne henseende.

Selv i Retsplejerådets udtalelse på side 26 i lovforslaget anføres det, at Retsplejerådet ikke har anset det som sin opgave i denne udtalelse nærmere at fastlægge, hvad der forstås ved advokatvirksomhed, men at tage stilling til, hvorvidt advokatvirksomhed bør kunne udøves i selskabsform.

Denne mangel søger Justitsministeriet at råde bod på ved i bemærkningerne til L 150 at indkredse begrebet advokatvirksomhed; men afgrænsningen forbliver uklar. Kommentarerne anfører på side 14:

»Gennemføres dette lovforslag, vil det følge heraf, at der i et sådant tilfælde vil være tale om advokatvirksomhed, der kun må udøves af et advokatselskab efter lovens regler.«

Tilfældet var, at en landboforening lod sin ansatte advokat møde i retten for et medlem.

Videre siges det på side 14:

»Efter det anførte vil en gennemførelse af lovforslaget således medføre, at en forening ikke vil kunne tilbyde sine medlemmer juridisk bistand som beskrevet ovenfor gennem en i foreningen ansat advokat, medmindre foreningen opfylder de betingelser, der efter lovforslaget stilles for at sikre advokatvirksomhedens uafhængighed.«

Sidste del af denne kommentar forekommer vildledende, al den stund lovforslaget udelukker, at en forening kan opfylde betingelserne.

Lovkommentarerne side 14 har også en mere positiv anvisning på, hvad advokater ansat i foreninger må gøre for medlemmerne:

»Den mere begrænsede form for juridisk rådgivning og bistand, som traditionelt har været ydet af ikke-erhvervsdrivende landboforeninger, husmandsforeninger, fagforeninger og lignende som et accessorium til foreningens øvrige serviceydelser over for dennes medlemmer, herunder f.eks. dokumentudfærdigelse, vil dog ikke blive berørt af forslaget. Vinkelskriverloven forbyder dog en egentlig markedsføring af sådanne accessoriske ydelser.«

Det forekommer umuligt at drage nogen principiel grænse imellem den beskrevne »mere begrænsede form« og de former for juridisk service, der ydes af advokater og andre jurister i erhvervsdrivende virksomheder.

Dertil kommer, at det forekommer vanskeligt at drage en relevant, klar grænse imellem foreninger og erhvervsdrivende selskaber. Typisk er ansatte advokater i koncerner placeret i moderselskabet, men det kan meget vel forekomme, at advokaten er placeret i et datterselskab. Hvad er da den teoretiske forskel imellem advokaten, der er ansat i en forening og yder service til foreningens medlemmer/ejere, og på den anden side den advokat, der er ansat i et datterselskab og yder service til selskabets aktionærer og forbundne selskaber!?

For dansk erhvervsliv er der derfor ingen trøst at hente i, at Advokatrådets formand over for mig har nævnt, at man hverken med lovforslaget eller med forslaget om ændring af klientkontovedtægten har tilsigtet at ramme det arbejde, som udføres af advokater ansat i juridiske afdelinger i industri- og andre erhvervsdrivende selskaber.

Justitsministeriet er selv opmærksom på, at dets kommentarer ikke løser problemerne. Kommentarerne på side 14 afsluttes nemlig med, at:

»Afgrænsningen i enkelte tilfælde må i øvrigt overlades til domspraksis, men der bør i tvivlstilfælde lægges vægt på, om rådgivning har været baseret på det særlige tillidsforhold, der er kendetegnende for forholdet mellem en advokat og dennes klienter.«

Denne kommentar er ikke tilstrækkelig retningssgivende. Den peger dog på, at man bør se mere på, *hvem* der ydes service til, end på *hvad*

juridisk service er til enhver tid, og *hvorledes* den udøves.

Det ville skabe tiltrængt afklaring, hvis det i hvert fald af forarbejderne til lovændringen kommer til at fremgå, at en juridisk person ikke anses for at drive advokatvirksomhed i lovens forstand i og med, at der ydes juridisk bistand til tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder som defineret i § 1 i lov om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m.v. I denne som i f.eks. kartelretlig henseende bør koncernforbundne virksomheder betragtes som én virksomhed.

Det er måske dette, der er tænkt på med den netop citerede lovkommentar, men det fremgår i så fald ikke klart nok. Det ideelle vil være at løse dette problem direkte i lovteksten, jf. forslaget nedenfor.

Kommentarerne til lovforslaget (igen side 14) lægger mere vægt på, *hvorledes* den juridiske service er organiseret:

»Afgørende for, om advokatvirksomheden reelt må anses for udøvet af en juridisk person, vil efter en gennemførelse af lovforslaget ikke alene være, om den er udøvet af en advokat, men vil tillige bero på den ramme, hvorunder den juridiske bistand ydes. Er den pågældende advokat således – f.eks. gennem en *instruktionsbeføjelse* fra en juridisk person eller på grund af en juridisk persons finansiering af *virksomhedens kapitalgrundlag* – afhængig af interesser, der er advokatvirksomheden uvedkommende, vil den juridiske person efter lovforslaget drive advokatvirksomhed.«

Afgørende er altså umiddelbart, om advokaten er »afhængig af interesser, der er advokatvirksomheden uvedkommende«. Hvis det er tilfældet, anses advokatvirksomheden ikke for at være udøvet af advokaten, men af det selskab, hvori han er ansat – og det er altså forbudt, medmindre det er et egentligt advokatselskab.

Det interessante er nu, hvornår advokaten må anses for at være »afhængig« af uvedkommende interesser. Den netop ovenfor citerede bemærkning til lovforslaget nævner et par eksempler (med mine understregninger). De er diskutabile og bør i hvert fald afgrænses nærmere.

Det første eksempel går ud på, at advokaten er underkastet en »instruktionsbeføjelse«. Bemærkningen må opfattes således, at hvis advo-

katen er underkastet en instruktionsbeføjelse fra en juridisk person, er advokaten automatisk afhængig af interesser, der er advokatvirksomheden uvedkommende. Den samme tankegang kendes fra udtalelser fra Advokatrådet i tidens løb.

Der er imidlertid intet belæg for en sådan konklusion. Afgørende må og skal være netop, om advokaten er uafhængig af interesser, der er advokatvirksomheden uvedkommende. Det kan han meget vel være, uanset at han i forhold, der ikke vedrører den advokatmæssige udførelse af arbejdet, er underkastet instruktionsbeføjelse fra f.eks. en direktion.

Advokater er opdraget og uddannet til at vise personlig integritet også i forhold til dem, hvis interesser de repræsenterer. Det er fuldstændig udokumenteret, at en ansat advokat skulle være mindre retskaffen og objektiv end en advokat, der selv ejer sin virksomhed. Det er vist endnu mindre dokumenteret, at der skulle bestå sådanne forskelle mellem advokater ansat i advokatforretninger og advokater ansat i andre erhvervsvirksomheder.

Det forekommer ikke sjældent, at privatpraktiserende advokater er afhængige af en enkelt klient eller nogle få meget store klienter, hvilket netop viser det uholdbare i at sætte lighedstegn imellem professionel integritet og uafhængighed af indtægtskilder.

Bemærkningen til lovforslaget er derfor kun korrekt, *hvis* instruktionsbeføjelsen *også* vedrører den advokatmæssige udførelse af arbejdet.

Når stadig flere virksomheder ansætter advokater og andre jurister som interne rådgivere, har det mange årsager, herunder fordelene ved det nære kendskab til virksomheden og virksomhedens mulighed for at prioritere opgaverne. Det er i virkeligheden absurd at insinuere, at erhvervsledere selv dikterer de råd, som de betaler dyrt for at få.

Det kan være rimeligt i denne forbindelse at påpege, at Justitsministeriet trods indvendinger fra Advokatrådet har valgt principielt at sidestille advokater i virksomheder med advokater i privat praksis som principaler og læremestre for advokatfuldmægtige, hvilket er i fuld overensstemmelse med udtalelserne på side 53-54 i betænkning nr. 871/1979 om revision af retsplejelovens regler om advokater.

Det andet eksempel på uafhængighed af uvedkommende interesser er det tilfælde, hvor

advokatvirksomheden finansieres af en juridisk person.

Bemærkningerne siger, at i så tilfælde er det den finansierende, juridiske person, der udøver advokatvirksomhed. Det er driftsherresynspunktet, der her er fremme. Det virker unægtelig rimeligt og velbegrunder. Spørgsmålet er dog stadig, om alle dets konsekvenser er acceptable.

Det indebærer nemlig efter sin ordlyd og bemærkningerne, at mange store danske industrivirksomheder ulovligt udøver advokatvirksomhed, når deres ansatte advokater yder service til andre, uanset om det sker i selskabets regi eller under advokatens eget brevhoved. Selskabets problem vil stort set blive løst, hvis det som ovenfor foreslået bliver fastslået, at der ikke ligger nogen overtrædelse i, at advokater ansat i et selskab yder service til dets tilknyttede og associerede virksomheder.

Det vil dog bogstaveligt fortsat være udelukket, at den ansatte advokat yder juridisk assistance til koncernens medarbejdere. Efter bogstaven overtræder selskabet også loven, hvis den ansatte advokat betjener helt private klienter under anvendelse af sekretærhjælp, maskiner, inventar og ansvarsforsikringer, som er finansieret af selskabet.

Arbejdsgiveren vil næppe tillade, at disse sidstnævnte aktiviteter får så stort et omfang, at Advokatrådet eller andre orker at skride ind; men netop når der er tale om advokatregler, burde det være muligt at løse alle uønskede problemer gennem en passende formulering af lovtæksten.

Det ville være beklageligt, hvis disse relativt små problemer søges løst ved analogt at henføre dem under det ovenfor citerede afsnit på side 14 i bemærkningerne til lovforslaget om den »mere begrænsede form for juridisk rådgivning og bistand«. Det er nemlig reelt og principielt umuligt at gennemføre den i bemærkningerne forsøgte sondring imellem traditionel dokumentudfærdigelse for medlemmer på den ene side og på den anden side skødeskrivning m.v.

Af en artikel i Jyllands-Posten den 18. april 1990 får man det indtryk, at lovændringen også skal medføre, at advokater ansat i industri-, handels-, forsikrings- og bankselskaber m.v. ikke længere må kalde sig advokat, når de laver juridisk arbejde. Dette må (forhåbentlig) bero

på en sammenblanding med reglerne om deponeret advokatbestalling.

Konklusion

Det er ønskeligt og hensigtsmæssigt at sørge for, at forarbejderne klart fastslår, at et selskab ikke udøver advokatvirksomhed, blot fordi det har instruktionsbeføjelser over for en advokat med hensyn til andet end indholdet af advokatens rådgivning og service, eller fordi selskabet stiller lokaler, driftsmidler eller personale til rådighed for en udøvende advokat.

Under alle omstændigheder bør de omtalte forslag ændres.

I forslaget til ny § 124 i retsplejeloven bør indføjes følgende:

»Ved udøvelse af advokatvirksomhed forstås her det forhold, at en fysisk eller juridisk person giver juridisk rådgivning eller service til eller udøver procesfuldmagt for andre. Til »andre« henregnes her ikke den pågældende juridiske persons tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder som defineret i § 1 i lov

om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m.v. eller ansatte hos den pågældende juridiske person eller sådanne tilknyttede eller associerede virksomheder.«

(Det forudsættes her, at årsregnskabslovens § 1 formuleres i henhold til L 130/1989-90).

Klientkontovedtægtens § 18 a bør lyde som følger:

»Denne vedtægt gælder også for advokater ansat i selskaber og foreninger, idet ingen advokat i forbindelse med udøvelse af advokatvirksomhed som defineret i retsplejelovens § 124 må modtage klientmidler og lign. uden at overholde vedtægten og anbringe betroede midler på klientkonto i eget navn eller på en konto tilhørende en anden advokat eller et advokatselskab, hos hvem respektive hvilket vedkommende advokat er ansat.«

Klientkontovedtægtens § 18 a har som nævnt sammenhæng med forslaget til ny § 124. Klientkontovedtægten fastsættes dog ikke af Folketinget, men af Justitsministeriet. Derfor sender jeg kopi af disse kommentarer til Justitsministeriet.

Med venlig hilsen

Finn Mikkelsen
advokat

Bilag 9

Danske Husmandsforeninger
Den 30. marts 1990

Folketingets Retsudvalg

Vedrørende lovforslag nr. L 150 om ændring af retsplejeloven

Danske Husmandsforeninger skal herved fremkomme med følgende kommentarer til lovforslaget:

Der er i bemærkningerne side 14 anført, at lovforslaget vil »medføre, at en forening ikke vil kunne tilbyde sine medlemmer juridisk bistand . . . gennem en i foreningen ansat advokat, medmindre foreningen opfylder de betingelser, der efter lovforslaget stilles for at sikre advokatvirksomhedens uafhængighed«.

Højesteret fastslog i sin kendelse af 27. april 1989, som det også er anført i bemærkningerne sammesteds, at retten til at fungere som advokat for foreningernes medlemmer består efter de gældende regler i retsplejeloven. Behovet

for at bevare denne retstilstand vil være uændret under hensyn til de ofte komplicerede retsforhold, der vedrører landbruget.

Der er derfor efter vor opfattelse tale om en unødvendig skærpelse af betingelserne for at udøve advokatvirksomhed i foreningsregi. Højesteret har i sin kendelse klart fastslået de betingelser, der må stilles i denne sammenhæng.

Danske Husmandsforeninger skal derfor henstille til udvalget, at det præciseres, at der ikke med lovændringen bliver tale om at ændre på vore ansatte advokaters rettigheder.

Vi har i øvrigt ingen bemærkninger til lovforslagets hovedsigte med at gøre det muligt at drive advokatvirksomhed i selskabsform.

Med venlig hilsen
Ole Bjørn Johansen

Bilag 10

Dansk Arbejdsgiverforening
Den 2. april 1990

Folketingets Retsudvalg

**Forslag til lov om ændring af retsplejeloven.
(Dommeres habilitet, SSP-samarbejdet og advokatselskaber m.v.)**

Dansk Arbejdsgiverforening har efter en gennemgang af bestemmelserne om advokatselskaber i det fremsatte forslag til ændring af retsplejeloven fundet anledning til at gøre Retsudvalget opmærksom på, at lovforslaget utilsigtet kan få en afgørende uheldig betydning for Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer.

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget gennemgås side 14 de efter lovforslaget gældende betingelser for, at en advokat ansat hos en forening kan yde juridisk bistand over for foreningens medlemmer i form af juridisk rådgivning og vejledning samt i tilknytning hertil føre sager for administrative eller dømmende myndigheder for medlemmerne.

Det er Dansk Arbejdsgiverforenings opfattelse, at bemærkningerne vedrørende foreningsansatte advokaters virksomhed er udformet på en sådan måde, at der er skabt tvivl og uklarhed om, hvorvidt Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer kan fortsætte med den juridiske bistand, man i mange år har ydet over for medlemsvirksomhederne.

Lovforslagets sigte er efter bemærkningerne at fastlægge, under hvilke betingelser et selskab må udøve advokatvirksomhed. Det er derfor uheldigt, når lovforslagets bemærkninger giver anledning til tvivl om rækkevidden af disse betingelser. Dette gælder særligt, hvis begræns-

ningerne derved unødvendigt kommer til at omfatte områder, der naturligt ikke burde være omfattet heraf.

Det er således for vidtgående og unødvendigt, hvis de retssikkerhedssynspunkter, der ligger til grund for de opstillede betingelser, samtidig forhindrer foreninger som Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer i fortsat at yde den juridiske rådgivning og bistand, herunder førelse af sager ved de almindelige domstole, som ligger inden for organisationernes virkeområde.

Dansk Arbejdsgiverforening skal på den baggrund opfordre Folketingets Retsudvalg til at præcisere, at lovforslaget ikke berører de retshjælpsordninger, der er etableret af arbejdsmarkedets organisationer som et accessorium til organisationernes øvrige serviceydelser over for medlemmerne, og som er afgrænset til advokatvirksomhed i sager om arbejdsmarkedsspørgsmål, der kan henregnes til organisationernes naturlige virke.

Til Retsudvalgets orientering vedlægges som bilag til denne henvendelse en nærmere redegørelse for den juridiske bistand, som udøves af Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer, og som af medlemsvirksomhederne betragtes som en væsentlig del af de serviceydelser, der flyder af medlemskabet.

Med venlig hilsen
Dansk Arbejdsgiverforening
Steen A. Rasmussen

/ Helge Werner

Redegørelse for baggrund og omfang af den juridiske bistand, som udøves af Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsorganisationer

Antallet af sager inden for det, man i bred forstand betegner som arbejdsret, som vedrører løn- og ansættelsesforhold, er overordentligt stort. Der er tale om et meget betydeligt antal kontraktsforhold – kollektive eller individuelle – der indeholder klare interessenudsættninger og derfor rig lejlighed til uoverensstemmelse.

1. Voldgifts- og arbejdsretssager

Det nu 82 år gamle princip om fredspligt betyder, at der på det danske arbejdsmarked løses et meget stort antal uoverensstemmelser ad retlig vej. De mange tvister behandles i det såkaldte fagretlige system, som ved overenskomstfortolkning i store træk bygger på 3 faser. Den 1. fase består af forhandling mellem ledelse og tilidsmand. Lykkes det ikke at løse uoverensstemmelsen dér, går sagen videre til mægling mellem organisationerne. Lykkes mæglingen heller ikke, afgøres sagen ved faglig voldgift. Inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område afsiges i størrelsesordenen 200 til 400 voldgiftskendelser om året.

Er der tale om overenskomstbrud, behandles sagen i Arbejdsretten. Antallet af arbejdsretssager har inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område ligget på mellem 200 og 400 sager om året i de seneste år.

Disse mange voldgifts- og arbejdsretssager behandles i vid udstrækning af advokater, der er ansat i Dansk Arbejdsgiverforening og i de respektive medlemsorganisationer.

2. Funktionærsager

De senere år er der sket en forskydning i medarbejdersammensætningen inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område. Det kollektive arbejdsretslige system er i store træk opbygget for arbejdere og blev i 30'erne udvidet til

HK-funktionærer. De seneste årtier har imidlertid betydet, at flere og flere ikke-overenskomstdækkede funktionærer beskæftiges på virksomheder under Dansk Arbejdsgiverforening. I dag er der inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område ca. 300.000 arbejdere og 300.000 funktionærer, hvoraf over halvdelen er ikke-overenskomstdækkede, dvs. ansat på en individuel kontrakt.

Sager om sådanne ikke-overenskomstdækkede funktionærer behandles i de første faser på samme måde som sager med overenskomstdækkede medarbejdere. Først søger virksomheden at løse sagen selv, eventuelt på baggrund af rådgivning fra sin medlemsorganisation og nogle gange også fra Dansk Arbejdsgiverforening. Senere medvirker medlemsorganisationen med mæglingsmøder mellem medarbejderen og dennes organisation på den ene side og virksomheden på den anden side. Løses sagen ikke her, stilles der i stigende omfang krav om, at organisationen og/eller DA hjælper med at føre sagen ved de almindelige domstole. Sådanne sager kan normalt ikke løses ved voldgift og aldrig indbringes for Arbejdsretten.

Som følge af Dansk Arbejdsgiverforenings og medlemsorganisationernes tilknytning til arbejdsmarkedet besidder de organisationsansatte advokater en betydelig ekspertise blandt andet inden for dette område. Denne viden hidrører blandt andet fra deltagelse i udvalgsarbejde, diverse nævn og råd m.v. Det er således karakteristisk for de organisationsansatte advokater på såvel arbejdsgiver- som arbejdstagerside, at de gennemgående besidder en langt større arbejds- og ansættelsesretlig erfaring end privatpraktiserende advokater.

3. Organisationsansatte advokaters virksomhed

Den ovenfor anførte udvikling, der har medført en stigning i antallet af funktionærsager og en øget EF-retlig regulering af arbejdsmarkeds-spørgsmål, har betydet, at Dansk Arbejdsgiverforening og en række af de større medlemsorganisationer de sidste 10–20 år ud over voldgifts- og arbejdsretssager i stigende omfang har ført en række sager for de ordinære domstole, herunder også for EF-domstolen i Luxembourg. Disse sager er i vid udstrækning ført af organisationsansatte advokater. Sagerne har drejet sig om ansættelsesretlige spørgsmål (afskedigelser, bortvisninger, ferispørgsmål, sygdom m.v.). Desuden har der været sager om arbejdsmarkedsspørgsmål i mere bred forstand (arbejds miljø, arbejdsløshedsforsikring, forskellige kontraktretslige spørgsmål m.v.).

4. Organisationsadvokatens uafhængighed og loyalitet

Organisationsansatte advokater har gennemgået samme uddannelse som andre advokater og er underkastet de samme kollegiale regler i henhold til retsplejeloven og advokatsamfundets vedtægter. Advokater ansat i en organisation får imidlertid gennem deres daglige virke en større specialviden om arbejdsmarkedsspørgsmål end andre advokater.

For den organisationsansatte advokat er der ikke nogen økonomisk afhængighed af den enkelte klient. Den foreningsansatte advokat er som oftest fastsansat med en i forvejen aftalt løn og kan derfor uden risiko for indtægtstab yde rådgivning til den virksomhed, som retter henvendelse. Derimod vil virksomheden gennem organisationens bestyrelse eller daglige ledelse kunne tænkes at søge at påvirke advokaten i en bestemt retning. Dette er dog alene en teoretisk mulighed af tilsvarende karakter som den privatpraktiserende advokats økonomiske afhængighed af den enkelte klient. Den organisationsansatte advokat må derfor anses for fuldt ud lige så uafhængig af uvedkommende interesser som den privatpraktiserende advokat.

Den organisationsansatte advokat kan på ingen måde anses for at have mindre mulighed for loyal varetagelse af virksomhedernes interesser end den privatpraktiserende, og der hersker – i lighed med, hvad der gælder for den privatpraktiserende advokat – et særligt tillidsforhold mellem den organisationsansatte advokat og den virksomhed, som på et eller andet tidspunkt frivilligt har meldt sig ind i en organisation.

Sammenfattende gælder, at de traditionelle integritetssynspunkter om advokaters uafhængighed, beskyttelsen af det særlige tillidsforhold, fuldt ud er tilgodeset hos organisationsansatte advokater.

De danske Landboforeninger
Den 21. marts 1990

Vedrørende lovforslag nr. L 150 om ændring af retsplejeloven

Efter forslaget skal det i fremtiden være muligt at etablere advokatvirksomhed i selskabsform. Dette forslag giver ikke i sig selv anledning til bemærkninger fra De danske Landboforeninger.

Men i bemærkningerne til forslaget er det på side 14 omtalt, under hvilke betingelser et selskab må udøve advokatvirksomhed, og det er her anført, at såfremt en advokat er ansat hos eksempelvis en landboforening, vil han eller hun kun kunne udøve advokatvirksomhed, såfremt foreningen som sådan opfylder betingelserne herfor.

Det er efter landboforeningernes opfattelse en overflødig og uhensigtsmæssig betingelse at opstille. Der er ikke noget ønske om eller behov for at etablere vore ca. 120 lokale landboforeninger som egentlige advokatvirksomheder,

men der er som hidtil et stort behov for, at de i foreningerne ansatte advokater ud over juridisk rådgivning kan fungere som advokat for foreningens medlemmer. Højesteret fastslog i sin kendelse af 27. april 1989, at retten hertil består efter de gældende regler i retsplejeloven, og behovet for at bevare denne retstilstand vil være stigende i takt med det stigende antal retsforskrifter, der berører landbruget og dets udøvere.

De danske Landboforeninger skal derfor henstille til udvalget at præcisere, at der ikke med lovændringen bliver tale om at ændre på vore ansatte advokaters rettigheder. Det er vor opfattelse, at det ikke vil give problemer med i øvrigt at åbne mulighed for at etablere advokatvirksomhed i selskabsform.

De danske Landboforeninger

H. O. A. Kjeldsen